

BİRLİKTE YAZILARI

CİLT : 1

SAHI : 7

Eğitim ve Bilim için
Düşle

Emek ve Halk için
Düşle

Tarih ve Toplum için
Düşle

Kültür ve Sanat için
Düşle

BİRLİKTE

Yazıları

Büyü, Zanaatkarlık ve Bilim - 1

Gordon Childe

En çeşitli disiplinlerin temsilcileri, sanırım Sir James Frazer'ın anıtsal eseriyle aydınlatılan ve zenginleştirilen bilimlerin geniş yelpazesini göstermek için bu dersleri verme davetiyle onurlandırıldı.

Tarih öncesine yaptığı en değerli katkı, belki de pratik bilimin sıradan uygulamalarıyla meşgul olan arkeologları, büyüünün ilkel toplumların faaliyetleri üzerindeki yaygın etkisini fark etmeye zorlamak olmuştur. Sadece sabırlı çalışkanlığı ve muazzam bilgeliği etkileyici bir gerçekler bütünü oluşturmakla kalmadı, aynı zamanda derinlemesine içgörüsü ve kapsamlı sempatisi, bu gerçeklere arkeolojik fosillerin yeniden canlandırılmasıyla canlı bir alaka kazandırdı ve okuryazarlık öncesi insanlığın hikayesini belgeledi; üstün sanatçılığı ve nezaketli zekası ise antikacıların dikkatini çekti.

İsimsiz insan gruplarının bıraktığı dilsiz kalıntıların ve anıtların bilimsel çalışması, sonucu tarih öncesi olarak adlandırsak da, tarihe yol açmalıdır. Şimdi merhum RG Collingwood, bir tarihçinin "kendi zihninde failin düşüncelerini ve güdülerini yeniden canlandırması" gerektiğini ileri sürmüştür. Hemen söylememe izin verin, ölü adamların düşüncelerini yeniden düşünmenin tarihçinin işi olduğuna inanmıyorum. Yazılı belgelerle bile ölenin beyan edilmiş niyetlerini ifşa etmenin gerçekten mümkün olduğuna inanmıyorum. Bu tür ipuçları olmadan, örneğin Stonehenge'in inşaatçılarına ilham veren kesin duyguları ve umutları yeniden yakalamaya çalışmak açıkça umutsuzdur.

Ancak bilim tarihçisi ve hatta tarih öncesi bilimci daha iyi bir konumda görünebilir. Arkeolog, aslında okuma yazma bilmeyen zanaatkarların kesin süreçlerini ayrıntılı olarak ortaya çıkarabilir ve elbette teknoloji, bilimin en azından bir köküdür. Aslında gözlem ve deney yoluyla bir Solutrean mızrak başının, neolitik bir çömleğin veya bronz bir baltanın üretimindeki her temel adımı oldukça doğru bir şekilde keşfedebiliriz. Bunu yaparken, okuma yazma bilmeyen çakmak taşı yontucusunun, çömlekçinin veya bakır ustasının bildiklerini keşfederiz. Muhtemelen onun gerçek manipülasyonlarını ve hareketlerini tekrarlayabiliriz. Hatta kendi kişilerimizde ajanın farkına vardığı düşünceleri yeniden canlandırdığımızı iddia edebiliriz.

Altın Dal bu tür iddiaları paramparça etmelidir. Çünkü dersini almış olan arkeolog, bu yollarla, meşru bir şekilde çıkarım yapabileceği ve başarılı bir şekilde tekrarlayabileceği tarih öncesi zanaatkarlığın gerekli ve bilimsel işlemlerine eşlik eden büyülü önlemleri ve büyüleri tekrar canlandıramayacağını bilir. Diyelim ki kırk bin yıl önce yapılmış olan Solutrean mızrak başını taklit ederek, çakmaktaşı yumrusuna cansız bir madde parçası gibi davranmıştır.

Fakat sadece dört bin yıl önce, okuryazar bir Sümer çakmaktaşı, sanki tam olarak kırılma biçiminde ifade edilen ve elbette uygun bir sesle ve uygun bir darbeyle birleştiğinde uyandırılabilir bir kişiliğe sahipti. Tam da bu noktada merhum Prof. Malinowski, Frazer'ın pozisyonuna meydan okudu.

Şöyle iddia ediyor: "Bilim, büyü ve din, konu, zihinsel süreç, toplumsal organizasyon ve pragmatik işlev açısından farklılık gösterir. Bilim, teknolojiye somutlaşır, gözleme dayanır ve teorik ilkelerde ve daha sonra bilgi sistemlerinde yer alır; büyü, ritüel eylem ve sözlü büyü'nün birleşimidir... İlkel insanlık, doğal sürecin bilimsel yasalarının farkındaydı... Büyü, bilginin insanı yarı yolda bıraktığı insan eyleminin o evrelerinde ortaya çıkar."

Bir arkeoloğun Malinowski'nin Frazer'a yönelik eleştirisinin etnografik bir eleştirisine girişmesi yersiz olurdu. Malinowski'nin öğrencisi ve halefi Raymond Firth tarafından etkili bir şekilde yapıldığı için gereksizdir. Ancak bilimin tarihi ve tarih öncesini ilgilendirdiği ölçüde arkeoloji tartışmaya bir miktar katkıda bulunabilir. Bu doğrultuda Frazer ve Malinowski ve bu konuda Collingwood hem bilim anlayışlarında hem de bu tür bir bilimin mülkiyetini ilkel insanlığa verme konusunda hemfikirdir.

Herkes "bilim" altına "her çağda insanların birikmiş olduğu basit gerçekleri" dahil etmeye hazır olurdu. İlgili konu, Malinowski'nin "bilgi ve çalışma ile başa çıkılan iyi bilinen koşullar kümesi" ile büyü'nün sınırlandırılacağı "açıklanamayan ve olumsuz etkiler ve talihli tesadüfler alanı" arasındaki "kesin ayrım" iddiasına daraltılıyor. Elbette ne Frazer ne de başka biri, herhangi bir "ilkelin" sadece oturup büyüler okuyarak veya sembolik jestler yaparak balık yakalamaya veya çömlek yapmaya çalıştığını iddia etmedi.

Soru, büyü'nün zanaatkarın tekniğinin yerine geçip geçmediği değil, uygulamalı bilime ek mi yoksa sadece tamamlayıcı mı olduğudur. Şimdi böyle ifade edildiğinde, Malinowski'nin büyü ve bilim arasındaki katı ayrımının yazarının fark ettiğinden çok daha fazlasını içerdiği hemen ortaya çıkıyor. Aslında insan düşüncesinin evrimi kavramının tamamı tehlikede.

Frazer'ın kendisi, itiraf ediyorum, bu kavrama açık bir şekilde atıfta bulunmadı.

Geçtiğimiz yüzyılın evrimsel antropologları evrim fikrini zihinsel süreçlere uygulamada ilginç bir şekilde başarısız oldular. Tylor, Morgan gibi, "insan zihninin tekdüzeliğine" başvurdu ve Kant veya Hegel kadar güvenle benzersiz bir mantığa itaat eden evrensel bir akıl varsaydı. Bu nedenle Tylor'ın mirasçılarının en seçkinleri, kategorilerinden birinin yanlış anlaşılmasıyla ne kadar çarpıtılmış olursa olsun, büyüü bu benzersiz mantığın uygulanmasıyla çıkarılan tutarlı bir sistem olarak sundular.

Ona göre uygulayıcıları, davranışlarını inceleyen bilim insanlarıyla aynı anlamda mantıklıydı. Levy-Bruhl'un reddettiği şey; büyü'nün, tüm rasyonel düşüncüyü tanımlayan kurallara göre çalışmayan aşağı bir zihin türü tarafından şartlandırılmış bir "mantık öncesi zihniyetin" ürünü olduğudur.

Durkheim ise, aksine, büyü'lü uygulamaların ardındaki mantığın Aristoteles veya Hegel tarafından formüle edilen mantıktan farklı olduğunu ve Kant veya Mill tarafından tanınmayan kategoriler kullandığını kabul ederken, bu tür uygulamaların bu nedenle mantıksız veya irrasyonel olduğunu kesin bir şekilde reddetti. "Mantık kuralları, insanların zihinsel yapılarına sonsuzluktan kazanmış olmaktan çok uzaktır, tarihsel ve dolayısıyla toplumsal olan faktörlere bağlıdır."

Büyü'lü uygulamalar ilkel bir mantık türünü gösterir ve "mantığımız bu ilkel mantıktan doğmuştur". "Çağdaş bilimin açıklamaları, ilkel düşüncüyü tatmin edenlerden doğası gereği farklı değildir." Kısacası, düşünme alışkanlıkları, organizmaların fizyolojik yapıları veya insan topluluklarının sosyolojik yapıları kadar evrimleşmiştir.

Şimdi, büyü'nün mitolojik gerekçelendirmeleri veya açıklamaları yerine büyü'nün uygulamalarına dayanan bu anlayış, büyü'nün her zaman Malinowski'nin iddia ettiği ölçüde "rasyonel" etkinlikten ayrı tutulması durumunda rafa kaldırılmalıdır.

Ve bu arada, sözlü büyü'nün çocukluk deneyimindeki kökenlerine ilişkin kendi ikna edici açıklaması sorgulanabilir. Çünkü, bugün cahil insanlar arasında gerçekten gözlemlenen büyü ayinlerinin geliştirilmesi ve tabuların çoğaltılmasının, insanlığın çocukluğundan beri devam eden ilkel uygulamaları veya inançları sürdürmediğini, aksine yalnızca evrimleşmekte başarısız olmakla kalmayıp aksine gerçekte yozlaşmış toplumlar tarafından biriktirilen sapkın yenilikler olduğunu savunmak gerekli görünüyor. Böylece, Kulturhistorische Schule tarafından savunulan İnsanın Başarısızlığı'nın veya faşistlerin "yerlilerin" ırksal aşağılığı dogmasının yeniden tesis edilmesinin yolu açılmış olurdu.

Bu şekilde bakıldığında, konu tarih alanına — ya da daha doğrusu, yazı öncesi toplumları ilgilendirdiği için, tarih öncesine — aktarılır. Durkheim'ın mantığın evrimine ilişkin açıklaması, Tylor'ın dinin evrimine veya Morgan'ın ailenin evrimine ilişkin açıklaması kadar, çağdaş toplumlar arasındaki karşılaştırmalara dayanıyordu. Bu nedenle, diğer evrimciler kadar, mantıksal bir şemayı yasadışı bir şekilde zamansal bir diziye dönüştürme suçlamasına açıktır.

Gerçekten de bu suçlamadan muaf gibi görünen bir etnografik argüman çizgisi vardır. Arkeologlar en azından teknolojik ilerlemenin, pratikte uygulanabilen bilgi birikiminin, tarihsel bir zamansal süreç olduğunu ortaya koymuşlardır. Bir dizi teknolojik aşama da kronolojik bir dizidir. Dolayısıyla, teknolojik kriterlere göre düzenlenmiş bir toplum hiyerarşisinin, makul bir şekilde tarihsel bir ardılığı temsil ettiği düşünülebilir.

Şimdi son beş yüzyılın tarihinde, büyü alanının uygulamalı bilim alanının genişlemesiyle orantılı olarak daraldığı açıktır. Bu gözlem, elbette Malinowski'nin bilim ve büyü'nün tamamlayıcılığı teorisini destekleyen ikna edici bir argümandır.

Ancak yakın tarihi deneyimimiz, tarihsel bir ölçek yerine teknolojik aşamaları kullanarak genelleştirilebilir mi?

Cevap olumsuz olmalıdır. Metalurji, teknolojik-arkeolojik serideki geç aşamaların farklılaştırıcısı olarak kötü bir şekilde kabul edilir. Ancak bugün tüm okuma yazma bilmeyen toplumlarda mistik özelliklerle donatılmış metaller, ayrıntılı tabular ve törenlerle eşlik eden metal işçiliği ve büyülü güçlere sahip olduğu düşünülen metal işçileri buluyoruz.

Yine, arkeologlar için Yeni Taş Çağı'nı Eski Taş Çağı'ndan ayıran tarım, evrensel olarak büyüler, büyü ayinleri ve törensel tabularla ilişkilendirilir. Özetle, Thurnwald'ın ifade ettiği gibi: "Her şeyden önce zanaatkarlıktaki becerinin oldukça gelişmiş olduğu toplumlarda büyülü önlemlere ve törenlere önem verilir."

Bu sonuç, ilk bakışta görüldüğü kadar tamamlayıcılığa karşı kesin bir şekilde olumsuz değildir. İlk etapta, teknik beceri düzeyindeki ilerleme ve zanaatların çoğalması normalde artan uzmanlaşmayla birlikte gelir veya hatta bundan etkilenir.

Ancak bir uzmanın zanaatını mümkün olduğunca bir gizem haline getirmesi, el becerisine ek olarak ezoterik bilgi talep etmesi, zanaat bilgisini büyüler ve tabularla karmaşıktırması ve becerisini doğuştan gelen bir erdem veya mana olarak sunması açıkça onun avantajıdır.

Gerçekte, aynı yazarın belirttiği gibi, birçok cahil toplumda bir el sanatının uygulanması genellikle bir ailenin veya klanın sırrı haline gelirken, ailenin başarısı edinilmiş beceriye değil, doğuştan gelen manaya atfedilir. Bu nedenle sırlara giriş ve mana edinimi, klan üyeleri için zanaatlarını icra etmek kadar karlı olabilecek törensel bir benimsemeyi içerir.

Buna göre, teknolojik ölçekte ilerlemeyle birlikte gözlenen büyülü önlemlerin ve törenlerin çoğalması, sonuçta, okuryazarlıkta daha da ileri giden tarihi toplumlar tarafından mutlaka paylaşılmayan dejeneratif bir fenomen olarak yorumlanabilir.

Bununla birlikte, bu çoğalma hiçbir şekilde uzmanların elindeki zanaatlarla sınırlı değildir.

Tarıma ek olarak, etnografik literatürün çok yüzeysel bir incelemesi, dokuma, çanak çömlek üretimi ve sabun kaynatma gibi yaygın ev zanaatlarının uygulanmasının, yiyecek ve cinsel ilişkiden uzak durma gibi büyülü önlemlerin gözetilmesiyle ilgili olduğu ve bu konudaki pratik becerinin mistik mana ile karıştırıldığı birçok vakayı ortaya koymaktadır.

Tekrar, teknolojik ilerleme yalnızca yararlı bilginin, yani bilimin birikimine değil, aynı zamanda isteklerin çoğalmasına da bağlıdır. Gelişmiş bir toplumun yapabileceği daha fazla şey vardır, çünkü yapmak istediği daha fazla şey vardır. Dolayısıyla böyle bir toplumda büyü için daha fazla alan vardır.

Büyüde mutlak bir artışın yalnızca bu nedenle zanaatların yaygınlaşmasıyla el ele gitmesi beklenebilir. Buna göre, büyü'nün bilime özgün bir tamamlayıcı mı yoksa bunun yozlaşmış bir ikamesi mi yoksa ona bir ek mi olduğunu belirlemede belirleyici değildir. Dolayısıyla, sonuçta, büyü'nün bilim kadar eski olup olmadığını, başka bir deyişle büyü ve bilimin birlikte başlayıp başlamadığını, Durkheim'ın tezinin ima ettiği gibi, ayrılmaz bir şekilde karışıp karışmadığını söylemek arkeologlara kalmıştır. Çünkü uygar toplumların gerçek öncülerini ve atalarını gerçekten gözlemleyebilen tek kişi arkeologlardır.

Elbette tamamlayıcılık görüşünün bir taraftarı, arkeologu baştan itibaren mahkemenin dışında bırakacak şekilde büyüü öyle tanımlayabilir. Terimi, uygulayıcının günlük yaşamda normal ve gerekli olarak kabul edilenlerden farklı türden güçler kullandığını iddia ettiği faaliyetlerle sınırlayın - toplumunun sağduyusu tarafından. O zaman tarih öncesi arkeolog susturulacaktır, çünkü güdüler ve inançlar onun yetki alanının dışındadır. Ancak pratikte böyle öznel bir ölçütün etnografyada veya bu konuda İngiliz kömür madencileri veya tıp uygulayıcıları üzerine bir çalışmada bile uygulanması zordur. Örneğin, kendisi Malinowski'den eğitim almış ve psikolojik yorumlara yatkınlığını itiraf eden Bay TE Williams, büyü ile sağduyu arasındaki sınırı belirsiz bulmaktadır.

Keraki'si tarafından bahçelerine uygulanan "ilaçlar", wen, yalnızca büyü'lü bir faydaya sahip olabilir. "Yine de," diye yazıyor, "yerlilerin tahminine göre, bunların kullanımı, örneğin yam asmasını desteklemek için bir direk dikmek kadar sağduyu meselesi olabilir."

Böylesine belirsiz bir ölçütün bilimsel bir tanımda açıkça hiçbir yeri yoktur. Davranışçı çizgileri takip etmek ve iddia edilen nedeninden ziyade açık eyleme güvenmek daha güvenlidir. Frazer uygun davranış kalıplarını yeterince açıklamıştır. Bu nedenle, modern bilginin ışığında boşuna ve açık amaçlarıyla alakasız olduğu kanıtlanmış ancak onun tanımladığı kalıba uyan eylemleri sistematik olarak gerçekleştiren insanları gözlemlediğimizde, bunlara açıkça büyü'lü diyelim. Bu eylemlerden bazılarının arkeolojik kayıtlarda iz bırakması gerekirdi. Bu nedenle bu tanım, tarih öncesi bilimciye davada bir statü kazandırır. Ancak ondan çok fazla şey beklemeyin.

Büyünün en karakteristik tezahürlerinin çoğu arkeolojik olarak tespit edilemeyecek türdendir. Sadece telaffuz edilen bir büyü geri dönülmez bir şekilde kaybolur. Bir kez eritilen balmumu bir görüntü artık tanınamaz hale gelir. Şüphesiz ritüel nesnelerle dolu mahzenlerimiz ve "ritüel" olarak etiketlenen uzun anıt listelerimiz var. Çoğu zaman bu etiket, sınıflandırıcının anlayamadığı şeylere, sizin ve benim pratik bir kullanım göremediğimiz şeylere yapıştırılır.

Taş çemberler ve höyükler gibi daha meşru bir şekilde etiketlenen diğerleri, Frazer'ın anlamında büyüden ziyade din alanına ait olabilir. Onun tanımına uygun görünen sınırlı sayıda arkeolojik fenomen sınıfı vardır. Bunların bir listesini yapmak sıkıcı ve alakasız olurdu.

İki noktayı belgelemek için birkaç tanesini seçeceğim: Bunlardan biri, bazı büyü uygulamalarının arkeolojik kayıtların tutarlı olduğu kadar geriye doğru izlenebildiği, ikincisi ise bunların en azından çok erken dönemlerde tamamen rasyonel ve etkili zanaat faaliyetleriyle ilişkili olduğudur.

Yamyamlık ilk noktayı örneklemek için kullanılabilir. Etnografya ve karşılaştırmalı zooloji kanıtlarından, bu uygulamanın ekonomik nedenlerden ziyade batıl inançlardan kaynaklandığı anlaşılıyor; açlık değil, insanları birbirlerini yemeye iten batıl inançtı, ancak a priori gerekçelerle ve yakın tarihli örneklerin tanıklığına göre batıl inanç dinden çok büyüye benziyordu.

Şimdi Weidenreich 'ev hayatı ve diyeti bizim tarafımızdan bilinen en eski hominidlerin, Choukou-tien'deki Sinanthropus popülasyonunun, henüz tam olarak insan olmasalar da, zaten yamyam olduklarını çok ikna edici bir şekilde savundu.

Mağaradaki Sinanthropus kemikleri kesinlikle ilik çıkarmak için bölünmüştü ve aksi takdirde Sinanthropus'un normal diyeti olarak yediği varsayılan diğer hayvanların kemikleri gibi muamele görmüştü.

Kafatasları, bugün kafatasçılarının beyne ulaşmak için böldüğü gibi bölünmüştü. Yine de kanıtlar itiraf edildiği gibi kesin değil; Kemikler başka etçiller tarafından parçalanmış ve çiğnenmiş olabilir. Birkaç yüz bin yıl sonra çok daha iyi kanıtlar var. Ve sonuçta yeterince eski - Zeuner'e göre yaklaşık yüz bin yıl Neandertal insanlardan bahsediyorum.

Roma yakınlarındaki Monte Circeo'daki Grotta Guattari adlı küçük bir mağarada AC Blanc bir Neandertal kafatası buldu. Kafatası, iç odanın tabanının ortasında tek başına yatıyordu ve oval oluşturacak şekilde düzenlenmiş küçük kayalarla çevriliydi. Sağ parietaldeki bir kırık, sahibinin bir silahla kasıtlı bir darbeye öldürüldüğünü gösteriyor.

Kafatasının tabanı, Dayak, Melanezyalı ve diğer kafa avcılarının beynin çıkarılması için onayladığı şekilde aynı şekilde kasıtlı olarak kesilmişti. Kafatasının yanı sıra, farklı bir bireyin alt çenesi ve diğer hayvanların kemikleri mağaranın tabanına dağılmıştı.

Blanc'ın dikkatli gözlemi, sonucunu kesinlikle haklı çıkarıyor: yetişkin Neandertal öldürülmüş, kafatası koparılmış, beyni çıkarılmış ve yenmiş ve boş kutu daha sonra törensel olarak mağaraya bırakılmıştı. Dolayısıyla arkeolojik kayıtlar insanın ruhsal yaşamı hakkında biraz olsun ışık tutmaya başladığı anda onun büyü yaptığını veya en azından bugün büyüsel batıl inançlara atfedilecek davranışları açığa çıkardığını gösteriyor. Sadece birkaç bin yıl sonra, daha olumlu kanıtlar, büyü'nün pratik yaşamın başlıca faaliyetiyle doğrudan bağlantılı olarak uygulandığını göstermektedir.

Batı Avrupa'da bilinen ilk modern insanlar en başarılı avcılar ve balıkçılardı. Bilimleri, onlara avın alışkanlıklarını ve avı ete dönüştürmek için etkili cihazların - mızrak atıcılar, yaylar, dartlar, geçitler, zıpkınlar - üretimini öğretmeye yetiyordu. Yine de bu son derece yetenekli ve yetenekli avcılar, kayalık duvarları ve tavanları hayvanların en doğru tasvirleriyle kaplamak için gün ışığından yüzlerce metre uzaktaki kireçtaşı mağaralarının karanlık girintilerine çekildiler.

Bu resimlerin çoğunun, bildiğiniz gibi, sanatçıların yerleşim yerlerinden çok uzakta bulunduğunu. Bunlar genellikle öyle konumlandırılmıştır ki, bunları icra etmek için sanatçının bir yoldaşının omuzlarına çıkması veya kendini doğal olmayan ve garip bir pozisyonda tutması gerekir. O zamanlar mevcut olan aydınlatıcılarla zor görülebilirlerdi ve aslında birkaç resim genellikle aynı yüzeyde üst üste bindirilir.

Aynı zamanda gevşek taş levhalara çizilmiş deneme parçaları, sanatçıların şaheserlerini gerçekleştirmeden önce ne kadar dikkatli çalıştıklarını ortaya koyar.

Çoğu tarih öncesi uzmanı, bu mağara resimlerinin avcıların büyü'nün belgeleri olduğuna uzun zamandır ikna olmuş durumdadır, ister doğanın bereketini artırmak için ister avda başarıyı garantilemek için olsun. İnsanların neden bu kadar derinlere inip kimsenin düzgün bir şekilde göremeyeceği tasarımları bu kadar özen ve zahmetle gerçekleştirmeleri gerektiğini açıklayacak başka makul bir neden gösterilmemiştir.

Daha yakın zamanda keşfedilen mağara sanatı belgeleri daha da açıklayıcıdır.

Bazı mağaralarda resimlere ve gravürlere ek olarak hayvanların kil modelleri de bulunmuştur. Örneğin, Montespan'daki uzak bir galeride gerçek boyutlarda ayı modelleri bulunuyordu. Gerçek bir ayının kafatasının modele yapıştırıldığına ve tamamının bir ayı derisiyle kaplandığına inanmak için nedenler var. Her durumda kil, modele açıkça kasıtlı olarak açılan kesiklerle tam anlamıyla kaplıdır.

BİRLİKTE

Yazıları

Büyü, Zanaatkarlık ve Bilim - 2

Gordon Childe

Gerçekten de çalışkan bir gözlemci, homeopatik büyüünün klasik işlemi olan gerçek bir büyü sahnesini güvenle yeniden inşa edebilir. Korunmasının mutlu şansı, 20.000 yıl önceki pleistosen atalarımızın, kesinlikle hem kovalamacada başarıyı garantilemek için gereken bilgi ve donanımına sahip olmalarına rağmen, bu maddi üretim güçlerini belirgin şekilde büyüü ritüellerle tamamlamanın gerekli ve mümkün olduğunu düşündüklerine dair makul bir şüphe bırakmaz.

Bu nedenle büyü uygulamaları yalnızca Eski Taş Çağı'na kadar izlenemez, aynı zamanda mevcut teknolojinin ulaşamadığı amaçlara ulaşmak için değil, mükemmel derecede etkili pratik teknikleri tamamlamak için kullanılırdı. Birleştirilmiş deneyime dayanan sağlam bilimsel özüne rağmen, Magdalenian avcılık bilgisi, günümüzün cahil avcılarınıninki kadar büyüyle dolu olmalıydı. Yani bilim ve büyü, pleistosen vahşileri tarafından zaten karıştırılmıştı veya daha erken bir kanıt elde etmemiz pek olası olmadığından, henüz ayırt edilmediklerini söyleyemez miyiz?

Franco-Cantabria sanatı, Doğa'yı Toplum ile aynı zamana denk gelen ve Durkheim tarafından etnografik kanıtlardan ve Piaget tarafından küçük çocukların sorgulanmasından çıkarılan, Toplum etrafında merkezlenen, tutarsız ve formüle edilmemiş bir felsefenin mükemmel bir şekilde rasyonel bir sonucu olan bir davranış örüntüsünü göstermektedir.

Arkeoloji, Yeni Taş Çağı'nı Eski Taş Çağı'ndan ayıran uygulama olan bilimlere büyüünün aşılmasının bu kadar doğrudan ve erken bir kanıtını sağlamaz - neolitik köylülüğün tarımsal bilgisinden bahsediyorum. Ancak en eski yazılı kayıtlardan ve çağdaş köylülerin, okuryazar ve okuma yazma bilmeyenlerin evrensel uygulamalarından güvenle çıkarılabilir. Bu nedenle, yakın zamanda tanınan ve "din" lekesinden tamamen arınmış bir kanıttan kısaca bahsetmek yeterli olacaktır.

Son on yılda İsviçre'de kazılan bazı erken neolitik göl köylerinde, genellikle evlerin varsayılan kapılarının yakınında, huş ağacı kabuğuna dikkatlice sarılmış yuvarlak çakıl taşları ortaya çıkarıldı. Bugüne kadar, Yeni Gine'deki Bismarck Dağları çevresinde yaşayan bir neolitik çiftçi kabilesi olan Bundi, mahsulün verimliliğini sağlamak için çakıl taşlarını kabuğa sarıyor ve bahçelerine gömüyor.

Muhtemelen MÖ 2000'den önce, İsviçre'nin en eski çiftçileri, etkili bir tarım tekniğine dair tüm iyi kanıtlanmış hakimiyetlerine rağmen, bu pratik bilimi, MS 20. yüzyılda geri kalmış barbarlar arasında hayatta kalan bir sihirli ayinle tamamlamaya mecbur hissettiler. Ancak eskiden arkeologlar Yeni Taş Çağı'nın ayırt edici özelliği olarak öğütülmüş taş balta veya kelt kullanıyorlardı.

Şüphesiz bu araç insanların çevreleri üzerindeki hakimiyetini muazzam bir şekilde genişletti ve yeni ekonominin yayılmasına önemli ölçüde katkıda bulundu. İcat, bilimin çok pratik bir uygulamasıydı ve balta köylüler ve zanaatkarlar tarafından başarılı ve akılcı bir şekilde kullanıldı. Yine de o zamanlar büyü özelliklerle donatıldığını biliyoruz. Çünkü minyatür baltalar muska olarak takılmak üzere özel olarak yapılır ve delinirdi.

Şimdi muskalar itiraf edildiği gibi büyü amaçlar için takılıyor ve malzemeleri ve şekilleri Frazerian sempati ve bulaşma yasaları tarafından dikte ediliyor. Malzeme, renk veya şekil muskayı sihirli erdem veya mana ile donatıyordu ve bu da takan kişiye aynı şekilde sihirli bir şekilde iletiliyordu. Hayvanların ve deniz kabuklarının dişleri, deniz kabukları da dahil olmak üzere, paleolitik avcılar tarafından çoktan delinmiş ve kolyelere dizilmişti.

Neolitik ve sonraki dönemlerde estetik bir nedenden ziyade, ovulduğunda hafif nesneleri çekme gibi büyü elektriksel özelliği nedeniyle çok değerli olan kehribar da, paleolitik çağın sonundan önce kuzey vahşileri tarafından toplanıyordu. Neolitik çağların oldukça erken dönemlerinde, ağaç kesme, mimari ve tekne yapımında pratik değerini kanıtlamış olan yeni zanaat aracı, işlevini işlevden ziyade malzemeye borçlu olduğu varsayılan tılsım dizilerine eklendi.

Balta muskaları -asmak için delinmiş minyatür keltler- Mısır'daki en eski neolitik alanlardan biri olan Merimde'de ve daha sonra Kıbrıs, Girit, Malta, Batı Akdeniz ve Fransa'da hala neolitik bağlamlarda bulunmaktadır. Elbette, minyatür bir aletin büyü bir amaç için kullanılması, gerçek aletin kendisinin büyü güçlerle donatıldığı anlamına gelir.

Öğütücünün becerisiyle taşa bahşedilen odunu kesme gücü, sürtünmeyle ortaya çıkan doğal bir erdemle aynı anda ortaya çıkmış olmalı. Eğer öyleyse, bir baltanın üretimi yalnızca bilimin pratik bir uygulaması değil, aynı zamanda büyü bir ritüelin icrası olurdu.

Bu büyü aletin kullanımı da gerçek etkinliğinden en ufak bir şekilde ödün vermeden ritüel bir görünüme sahip olmalıydı. Dolayısıyla, altı bin yıl önce Mısırlı marangozların zanaat bilgisinin, geçen yüzyıldaki Polinezyalı ahşap oymacılarınınki kadar büyü içerdiğinden şüphelenmek için bazı olumlu gerekçeler var!

Her durumda, beş veya altı bin yıl önce balta -bilimin uygulanmasıyla yapılan ve tamamen rasyonel amaçlar için kullanılan bir alet- aynı zamanda büyü olarak kabul ediliyor ve batıl inanç amaçları için kullanılıyordu.

Bu, ilkel bir özellik olarak reddedilen bilim ve büyü'nün karıştırıldığını göstermiyor mu?

Yaklaşık dört bin yıl önce, edebi bir metin, balta muskalarının yukarıdaki yorumu için bazı doğrulamalar sağlar. Aynı türden bir alet - şaft delikli bir keski veya çapa - Sümerler ve Babilliler arasında bir muska olarak popülerdi.

Gerçek alet bakırdan yapılmıştı ve Sümer mezarlarından iyi biliniyordu; muska genellikle fayanslardan yapılmış minyatür bir kopyaydı ve mezarlarda diğer muskalarla birlikte bulunmuştur. Şimdi, aletin ilahi kökenini ve erdemlerini öven bir Sümer şiiri mevcuttur.

Enki tarafından tapınaklar ve diğer daha dünyevi medeniyet eserlerinin inşası ve tanrıların iradesine isyan edenlerin yok edilmesi için yaratılmıştı. Şüphesiz ilahi bir yaratıcının eklenmesi, spekülasyonun geç bir meyvesidir; "ilahi", "büyüsel" in karmaşık bir açıklamasıdır.

Şiirin alakalılığı basitçe şudur: aletin "ilahi" özellikleri hiçbir şekilde pratik hayattaki rasyonel kullanımını engellemedi ve aynı zamanda erdemleri bir tanrının sembolü olmasına bağlı değildi. Bazı eserler ilahi semboller olarak kabul edildiyse ve böylece ikinci elden erdem kazandıysa, bu bizim kazmamız için asla ima edilmez. Aksine, ilahi erdemi tam olarak pratik kullanımı olarak tanımlanır.

Taş devrinde 'örneğin çakmak taşı madenciliği ve tıp' gibi zanaatlara büyü'nün müdahalesinin diğer arkeolojik göstergelerini geçelim. Çünkü son muska bizi, yazılı belgelerin ilk kez aptal arkeolojik kalıntıları tamamlamaya başladığı ve yalnızca arkeolojinin tek başına keşfetmeye güç yetiremeyeceği uygulamaları ifşa etmekle kalmayıp, aynı zamanda bunlara ilham veren güdüler ve inançlar hakkında da bazı içgörüler sağladığı döneme getirdi. Ancak unutmayın, bunlar belki de yüzyıllardır kültürel yozlaşmanın çıkmaz sokaklarında batmış gerizekalı kabilelerin uygulamaları değil, kendi zamanlarının en medeni insanların uygulamalarıdır; aslında onlar, bize pratik teknikleri miras bırakan ve yalnızca geliştirdiğimiz saf bilimlerin - matematik ve astronomi- temellerini atan doğrudan kültürel atalarımızdı.

Elbette Sümerler, Akadlar, Asurlular ve Babilliler ve hatta Yunanlılar ve Romalılar arasında büyü'lü inançların ve ayinlerin genel rolü artık evrensel olarak bilinmektedir.

Ancak çivi yazılı metinlerdeki büyü'lü büyüler ve reçeteler karmaşası arasında, çok azı, pratik el sanatlarında büyü'nün rolünü göstermektedir; bunun çok iyi bir nedeni vardır: Neredeyse hiçbir metin zanaatkarlığa hiç değinmez; zanaatkarlar aslında Doğu'da normalde okuma yazma bilmezdi. Yine de Asurbanipal'in kütüphanesinden çıkan birkaç parçalanmış tablet, sırların veya daha doğrusu sentetik mücevherler dememiz gereken şeylerin imalatıyla ilgilidir.

GörünüŖe göre içerik mükemmel bir kimyadır; benzer bir reçete yakın zamanda tatmin edici sonuçlarla uygulanmıŖtır. Ancak bu gerçek bilim, büyülü törenler ve önlemlerle iç içedir. Meissner'in versiyonu Ŗu talimatları içerir:

“(?TaŖ) için fırının temelini atmayı düŖündüğünüzde, uğurlu bir ayda uğurlu bir gün (?seçmelisiniz). Biriniz ... fırını yaparken ve siz onu yaparken, (?sayın) cenini — hiçbir yabancı veya kirli bir Ŗey girmeyecek — ve sürekli olarak onların önüne sunuları dökün ... Fırına taŖ koyduğunuzda, ceninin önüne adaklar sunun, selvi ile bir buhurdan kurun, (?dökün) sarhoŖ edici içki, fırının altında bir ateŖ yakın ... Fırının altında yakılacak odun, Ab ayında kesilen kalın duttur ...”

Fetüs olarak tercüme edilen kelime kabul edilebilir Ŗekilde belirsizdir ve sonuçta daha sıradan bir Ŗey ifade etmiŖ olabilir. Ancak fırının inŖası için tarih reçetesi, yakıt türü ve hatta kesilmesi gereken ay tipik olarak büyülüdür.

Antik okuryazar halkları, klasik Yunanistan'dan ve Yunanlıların üstün olduğu bir zanaattan bir örnek vermeden bırakamam. 6. yüzyıla ait siyah figürlü bir vazoda tasvir edilen bir ömleki fırınında bir satir maskesi tutturulmuŖtur. Bir arkeolog kendi başına bunun sadece bir süs olmadığını, aynı zamanda büyülü bir işlevi olduğunu tahmin edebilirdi. Neyse ki geç bir metin bu Ŗüpheyi doğruluyor.

Pollux bize bakır ustalarının fırınlarının da benzer Ŗekilde donatıldığını söyler ve “ενι φθονμο αποτροπν” ekler. Buna göre, arkeolojik kanıtlara göre, büyülü uygulamalar Homo sapiens kadar eskidir veya daha da eskidir, büyülü prosedürler, hayatları gerçekten bizim tarafımızdan bilinen en eski avcılarının dikkat çekici derecede etkili becerilerini ve maddi ekipmanlarını tamamlamak için alışkanlıkla başvurulmuŖtur, yetenekli akmaktaŖı madencilerinin büyülü ayinlere başvurduğu ve cerrahların bilinen büyülü hastalık teorisine göre hareket ettiği Yeni TaŖ ağı'nda zanaat aletleri büyülü güçle donatılmıŖtır ve kültürel atalarımız tarafından bırakılan en eski ilgili belgeler, zanaatkarlıktaki bilimin uygulamalarının büyülü önlemlerle çevrelendiğini göstermektedir.

BaŖka bir deyiŖle, kaçınılmaz olarak yetersiz olsa da mevcut arkeolojik kanıtlar, büyüye olan inancın zamansal olduğu kadar mekansal anlamda da “evrensel bir inanç” olduğunu göstermeye yeterlidir. Bunun, geç bir aŖamada ve yapısal olarak aŖađı ırklar arasında rasyonel bilimin doğal akışını engelleyen kanserli bir büyüme olduğunu öne süren tek bir kanıt parçası yoktur.

Buna göre bilimin ön tarihçisi, kendi zihninde okuryazar olmayan öncülerinin düŖüncelerini ve güdülerini yeniden canlandırma iddiasından vazgeçmelidir; çünkü başarılı faaliyetlerine eşlik eden kesin ayinler, büyüler ve tabular canlandırılmaz.

Herhangi bir zamanda, ulaşılabilir bir sonuca ulaşmanın sınırlı sayıda "ve genellikle oldukça mütevazı" yolu vardır. Ulaşılamaz olana ulaşmanın hayal edilebilir yollarının sayısı kelimenin tam anlamıyla sonsuzdur.

Örneğin, çözülmeyecek kırk veya elli bilinen düğüm vardır; bu düğümleri herhangi birinin çözebilmesini engelleyecek çok sayıda büyü ve önlem sınırsızdır. Bu nedenle, sizin veya benim dört bin yıl önce herhangi bir denizci grubu tarafından kullanılanlara rastlamamız olasılığı çok düşüktür!

Ancak bilimin ön tarihçisi, benim iddia ettiğim gibi, hâlâ bir tarihçi olduğunu iddia edebilirse, ulaşılan sonuçlar daha olumlu olacaktır.

İlk olarak, son dört yüzyıldaki bilimin ilerlemesi, bilindiği üzere, basit bir yeni bilgi birikimi olmamıştır. Aksine, bilgiye yapılan her büyük ekleme, aynı zamanda, daha önce bilim olarak kabul edilen bazı hatalı inançların reddedilmesini de içermiştir.

Kimya kitaplarından flogistonun çıkarılması, oksijenin dahil edilmesinden daha az önemli değildi. Önceki tartışmanın ışığında, ilerlemenin bu ikili yönü bir yenilik olarak görünmemektedir.

Muhtemelen, teknolojinin her başarısını, batıl inançlı aksesuarların bir miktar azaltılması izlemiştir; şüphesiz, zanaat bilgisinin gerçek bilime dönüştürülmesi, ilkinin büyüden arındırılmasını gerektirmiştir.

İkinci olarak, büyüün uygulanması, belirgin bir düşünce veya mantık örüntüsünün sonucu ve ifadesidir.

Okuma yazma bilmeyen öncüllerimiz, Frazer'ın açıklayıcı örnekler koleksiyonu sayesinde, syscan'da, çevrilemez bir dilde ifade edilecekleri için değil, yeniden yakalayamayacağımız düşünen düşüncelerdi. Bu düşünce örüntüsü, bu formüle edilmemiş mantık, modern bilimde örtük olanla karşılaştırılır ve farklı kategoriler kullanır.

Şimdi, büyü uygulamaları, tarih öncesi zamanlarda bile teknik işlemlerle birleştirildi ve zanaat bilgisi, tam anlamıyla bilim haline gelmek için büyüü reçetelerden arındırılmak zorundaydı. Ancak bu arındırma, düşünce örüntüsünün de tamamen aktarılmasını gerektiriyordu.

Teknik ve bilimsel ilerleme, mantıkta da bir gelişme anlamına geliyordu. Ancak saf ve uygulamalı bilimin ilerlemesi yalnızca yeni becerilerin edinilmesi ve yeni gerçeklerin biriktirilmesi anlamına gelmiyordu, aynı zamanda hataların düzeltilmesi anlamına geliyordu — aslında büyüden arınma.

Dolayısıyla mantığın buna karşılık gelen gelişimi yalnızca yeni kategorilerin ortaya çıkmasını ve yeni “düşünce yasalarının” tanınmasını değil, aynı zamanda eski kategorilerin aşılmasını ve düşünme alışkanlıklarının düzeltilmesini de içermiş olmalıydı.

Başka bir deyişle, bilimlerin ön tarihi doğrusal bir eklemeyi değil, gerçeğin elde edilmesi kadar hatanın olumsuzlanması da içeren bir diyalektiği ortaya çıkaracaktı.

Ancak önerilen süreç, teorik düşünce içindeki bir çelişkinin karşıtlığı uzlaştırmak için daha yüksek bir kategori ürettiği Hegelci diyalektik olmayacaktı.

Tam tersine, üretken çelişki teori ile pratik arasındaki, manastır rahiplerinin veya filozofların düşünceli düşüncesi ile çiftçilerin, zanaatkarların ve deneycilerin başarılı faaliyetleri arasındaki çelişki olacaktı.

Argümanı, bugün mantığın deneysel uygulama uzay, zaman ve nedensellik gibi kategorileri değiştirirken ampirik verilerin birikimini barındırmak için nasıl değiştirildiğini göstererek belgelendirebilirim.

Bu beni arkeolojiden ve Frazer'dan çok uzaklaştırır.

Arkeolojinin katkısı, bu sürecin düşüncenin kendisi kadar eski olduğunu öne sürmektir.

Ancak bunu ancak Frazer'ın çok farklı bir alandaki başarısının bir sonucu olarak yapabilirdi.

BİRLİKTE

Yazıları

Tembelliğe Övgü - 1

Bertrand Russell

Benim neslimin çoğu gibi ben de şu sözle büyüdüm: "Şeytan tembellere kötülük bulur." Çok dürüst bir çocuk olduğum için söylenen her şeye inandım ve bugüne kadar bilinçli ve ısrarlı bir çalışma alışkanlığı edindim. Ancak vicdanım eylemlerimi yönlendirse de, fikirlerim bir devrim geçirdi. Dünyada çok fazla iş yapıldığını, çalışmanın bir erdem olduğuna ve modern sanayileşmiş ülkelerde vaaz edilmesi gerekenlerin her zaman vaaz edilenlerden oldukça farklı olduğuna inanmanın büyük zararlar verdiğini düşünüyorum. Napoli'yi gezen bir gezginin, güneşte tembellik eden on iki dilenciye gördüğü ve en tembel olanına bir lir uzattığı hikâyesini herkes bilir. On biri liri almak için ayağa kalktı ve o da on ikincisine verdi. Bu gezgin doğru yoldaydı. Ancak Akdeniz güneşinin tadını çıkarmayan ülkelerde tembellik daha zordur ve bunu tanıtmak için çok fazla kamuoyu propagandası gerekecektir. Umarım sonraki sayfaları okuduktan sonra, Genç Erkekler Hristiyan Derneği liderleri, iyi gençleri hiçbir şey yapmamaya teşvik etmek için bir kampanya başlatırlar. Eğer öyleyse, hayatım boşa gitmemiş olur.

Tembellik argümanlarımı detaylandırmadan önce, kabul edemeyeceğim bir argümandan kurtulmalıyım. Geçimini sağlayacak kadar parası olan biri, öğretmenlik veya daktilo gibi gündelik bir işte çalışmayı teklif ettiğinde, bu tür bir davranışın kişinin ağzından ekmeğini aldığı ve dolayısıyla kötü olduğu söylenir. Eğer bu argüman geçerli olsaydı, hepimizin ağzına eklemek girmesi için sadece tembellik etmemiz yeterli olurdu. Bunu söyleyenlerin unuttuğu şey, bir insanın kazandığını genellikle harcadığı ve harcayarak istihdam yarattığıdır. Bir insan gelirini harcadığı sürece, başkalarının ağzından kazandığı kadar ekmeği de harcayarak koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında asıl suçlu, tasarruf edendir. Eğer birikimini, atasözündeki Fransız köylüsü gibi, bir çoraba yatırıyor, istihdam yaratmadığı açıktır. Eğer birikimini yatırıyor, konu daha az açık hale gelir ve farklı durumlar ortaya çıkar.

Tasarruflarla yapılan en yaygın şeylerden biri hükümete borç vermektir. Çoğu medeni hükümetin kamu harcamalarının büyük bir kısmının geçmiş savaşların finansmanından veya gelecekteki savaşların hazırlanmasından oluştuğu göz önüne alındığında, hükümete parasını borç veren kişi, Shakespeare'in oyunlarında suikastçı tutan kötü adamlarla aynı durumdadır. Bu kişinin ekonomik alışkanlıklarının nihai sonucu, tasarruflarını borç verdiği ülkenin silahlı kuvvetlerinin artmasıdır. Elbette, parayı içkiye ve kumara harcasa bile, daha iyi olurdu.

Ancak, bana, tasarruflar üretken işletmelere yatırıldığında durumun tamamen farklı olduğunu söyleyecekler. Bu tür işletmeler başarılı olup faydalı bir şey ürettiklerinde, bu konuda hemfikir olunabilir. Ancak bugünlerde çoğu işletmenin başarısız olduğunu kimse inkâr etmeyecektir. Bu, keyif alınacak bir şeyin üretimine ayrılabilen insan emeğinin büyük bir kısmının, üretildikten sonra kullanılmayan ve kimseye faydası olmayan makinelerin üretiminde harcandığı anlamına gelir.

Tasarruflarını iflas eden bir şirkete yatıran kişi, böylece hem kendisine hem de başkalarına zarar verir. Diyelim ki parasını arkadaşlarını eğlendirmek için harcasaydı, onlar memnun olurlardı ve aynı şekilde kasap, fırıncı ve bira üreticisi gibi parayı harcadığı kişiler de memnun olurdu. Ama eğer tramvayların istenmediği bir yere tramvay rayları döşemek için harcarsa, emeğinin büyük bir kısmını kimsenin memnun olmadığı yönere kaydırmış olur. Ancak yatırımlarının başarısız olması nedeniyle fakir düştüğünde, haksız yere felakete uğramış sayılacak, parasını hayır işlerine harcayan neşeli müsrif ise akılsız ve savurgan bir kişi olarak aşağılanacaktır.

Bütün bunlar sadece bir ön hazırlık. Ciddi olarak şunu söylemek istiyorum ki, modern dünyada çalışmanın erdemine olan inanç çok fazla zarar veriyor ve mutluluk ve refaha giden yol, çalışmanın örgütlü bir şekilde azaltılmasından geçiyor.

Öncelikle: iş nedir? İki tür iş vardır: birincisi, yeryüzünde veya yeryüzüne yakın bir yerde bulunan maddenin, diğer maddelere göre konumunu değiştiren iş; ikincisi, diğer insanlara bunu yapmalarını söyleyen iş. İlk tür nahoştur ve düşük ücretlidir; ikincisi ise keyiflidir ve yüksek ücretlidir. İkinci tür sonsuz genişlemeye tabidir: sadece emir verenler değil, aynı zamanda hangi emirlerin verilmesi gerektiği konusunda tavsiyede bulunanlar da vardır. Genellikle iki örgütlü kurum tarafından aynı anda iki karşıt türde tavsiye verilir; buna siyaset denir. Bu tür bir iş için gereken beceri, tavsiyenin verildiği şeylerin bilgisi değil, ikna edici konuşma ve yazma sanatının veya reklamcılığın bilgisidir.

Amerika hariç, Avrupa'nın her yerinde, herhangi bir işçi sınıfından daha değerli görülen üçüncü bir insan sınıfı vardır. Bunlar, toprak sahibi olmaları sayesinde, var olma ve çalışma ayrıcalığı için başkalarını ödemeye zorlayabilen kişilerdir. Bu toprak sahipleri aylaktır ve bu nedenle onları övmem beklenebilir. Ne yazık ki, aylaklıkları yalnızca başkalarının emeğiyle mümkün olmaktadır; aslında, keyifli aylaklık arzuları, tarihsel olarak tüm emek inancının kaynağı olmuştur. İsteyecekleri son şey, başkalarının kendilerini örnek almasıdır.

Medeniyetin başlangıcından Sanayi Devrimi'ne kadar, bir insan genellikle kendi ve ailesinin geçimini sağlamak için gerekenden biraz daha fazlasını çok çalışarak üretebiliyordu; ancak karısı en az kendisi kadar çalışmış ve çocukları da yaşları ilerledikçe emeklerini ortaya koymuşlardı. Temel ihtiyaçların üzerindeki küçük fazlalık, onu üretenlerde kalmıyor, savaşçılar ve rahipler tarafından el konuyordu. Kıtık zamanlarında ise fazlalık yoktu; ancak savaşçılar ve rahipler eskisi kadar üretmeye devam ettiler ve bu da birçok işçinin aç kalmasına yol açtı. Bu sistem Rusya'da 1917'ye kadar sürdü ve Doğu'da hâlâ devam ediyor; İngiltere'de, Sanayi Devrimi'ne rağmen, Napolyon Savaşları boyunca ve yüz yıl önce yeni bir üretici sınıfı iktidara gelene kadar yürürlükte kaldı.

Amerika'da bu sistem, İç Savaş'a kadar sürdüğü Güney hariç, Devrim'le sona erdi. Bu kadar uzun süren ve yakın zamanda sona eren bir sistem, insanların düşünce ve tutumlarında derin izler bıraktı. Çalışmanın arzu edilirliliği konusunda kanıksadığımız şeylerin çoğu böyle bir sistemden kaynaklanmaktadır ve sanayi öncesi olduğu için modern dünyaya uyarlanmamıştır. Modern teknikler, belirli sınırlar dahilinde boş zamanı yalnızca küçük bir ayrıcalıklı sınıfın ayrıcalığı değil, toplumdaki herkesin yararlanabileceği bir hak haline getirmiştir. Çalışma ahlakı, köle ahlakıdır ve modern dünyanın kölelere ihtiyacı yoktur.

İlkel topluluklarda, köylülerin, kendi hallerine bırakıldıklarında, savaşçıların ve rahiplerin geçimini sağladığı cüzi artık üründen vazgeçemedikleri, ya daha az ürettikleri ya da daha fazla tükettikleri açıktır. Başlangıçta, artık ürünü üretip dağıtmaları için kaba kuvvete tabi tutuldular. Ancak zamanla, birçoğunun, emeklerinin bir kısmını başkalarını tembelliğe harcamalarına rağmen, çok çalışmanın görevleri olduğu bir ahlak anlayışını benimsemeleri mümkün oldu. Bu şekilde, gerekli zorlama miktarı ve yönetim maliyetleri azaldı. Bugün, İngiliz ücretlilerinin yüzde 99'u, kralın işçiden daha yüksek bir gelire sahip olmaması gerektiği öne sürülse, gerçekten şok olurdu. Görev düşüncesi, tarihsel olarak, iktidardakilerin başkalarını kendi çıkarları yerine efendilerinin çıkarları için yaşamaya ikna etmelerinin bir yoluydu.

Elbette, güçlüler, kendi çıkarlarının insanlığın daha geniş çıkarlarıyla eşit olduğunu düşünerek bu gerçeği kendilerinden gizlerler. Bazen bu doğrudur; Örneğin Atinalı köle sahipleri, boş zamanlarının bir kısmını, adil bir ekonomik sistemde imkânsız olacak şekilde, medeniyete kalıcı bir katkı sağlamak için kullanırlardı. Boş zaman, medeniyet için olmazsa olmazdır ve eski zamanlarda, az sayıda insanın boş zamanı, çoğunluğun emeğiyle mümkün olurdu. Ancak emekleri, işin iyi olmasından değil, boş zamanın iyi olmasından dolayı değerliydi. Ve modern teknolojiyle, boş zamanın medeniyete zarar vermeden adil bir şekilde dağıtılması mümkün olacaktı.

Modern teknoloji, herkesin geçimini sağlamak için gereken iş miktarını muazzam ölçüde azaltmayı mümkün kıldı. Bu, savaş sırasında açıkça görüldü. O dönemde ordudaki tüm erkekler, mühimmat üretiminde çalışan tüm erkekler ve kadınlar, casusluk, savaş propagandası veya savaşla bağlantılı hükümet görevlerinde çalışan tüm erkekler ve kadınlar üretim faaliyetlerinden çekildi. Buna rağmen, Müttefikler saflarındaki vasıfsız ücretlilerin genel refah düzeyi, daha önce veya sonra hiç olmadığı kadar yüksekti. Bu gerçeğin önemi finans tarafından gizleniyordu: Borçlanma sayesinde, bugünün geleceği beslediği görülüyordu. Ancak bu elbette imkânsızdı; henüz var olmayan bir somun ekmeği yiyemezsiniz. Savaş, üretimin bilimsel örgütlenmesiyle, modern insanların modern dünyanın emek kapasitesinin yalnızca küçük bir kısmıyla oldukça rahat koşullarda yaşamasının mümkün olduğunu ikna edici bir şekilde kanıtladı.

Savaştan sonra, insanları savaş ve mühimmat işçiliği için özgürleştirmek amacıyla kurulan bilimsel örgütlenme korunup haftalık çalışma saatleri dörde indirilseydi, her şey yoluna girecekti. Oysa eski kaos yeniden canlanıyor, çalışması gerekenler fazla mesai yapmaya zorlanıyor, geri kalanlar ise işsiz olarak açlığa terk ediliyor.

Neden mi? Çünkü iş bir görevdir ve bir insan ücretini ürettiğiyle değil, ısrarlı çalışmasından yansıyan erdemiyle orantılı olarak almalıdır.

Bu, Köle Devleti'nin ahlak anlayışıdır ve yaratıldığı koşullara hiç benzemeyen koşullarda uygulanır. Sonuçların feci olması şaşırtıcı değildir. Bir örneği ele alalım. Diyelim ki, belirli bir noktada, belirli sayıda insan iğne üretiminde istihdam ediliyor.

Dünyanın ihtiyaç duyduğu kadar iğne üretiyorlar, diyelim ki günde sekiz saat çalışıyorlar. Birisi, aynı sayıda insanın iki kat daha fazla iğne üretmesini sağlayan bir icat yapıyor: iğneler zaten o kadar ucuz ki, daha düşük fiyata daha fazlasının satın alınması pek olası değil. Makul bir dünyada, iğne üretimindeki herkes sekiz saat yerine dört saat çalışır ve her şey eskisi gibi devam ederdi. Ancak gerçek dünyada, bu moral bozucu olarak kabul edilirdi. İnsanlar sekiz saat çalışmaya devam eder, çok fazla iğne üretilir, bazı işverenler iflas eder ve daha önce iğne üretiminde çalışan insanların yarısı işsiz kalır. Sonuç olarak, boş zaman miktarı ikinci senaryodakiyle aynıdır, ancak insanların yarısı tamamen boşta kalırken, yarısı da çok fazla çalışmaya devam eder. Bu şekilde, kaçınılmaz boş zamanın evrensel bir mutluluk kaynağı olması yerine her yerde acıya yol açması sağlanıyor. Bundan daha mantıksız bir şey düşünülebilir mi?

Fakirlerin boş zamanlarının olması gerektiği fikri, zenginler için her zaman şok edici olmuştur. İngiltere'de, 19. yüzyılın başlarında, bir erkeğin normal çalışma saati on beş saatti; çocuklar bazen aynı kadar çalışırdı ve günde on iki saat çalışmaları çok yaygındı. İşe burnunu sokan düzenbazlar, bu saatlerin çok uzun olabileceğini öne sürdüklerinde, çalışmanın yetişkinleri içki içmekten, çocukları da yaramazlık yapmaktan alıkoyduğu söylenirdi. Ben çocukken, kasabalardaki emekçilerin oy kullanma hakkını kazanmasından kısa bir süre sonra, üst sınıflarda büyük bir tiksintiye yol açan bazı resmi tatiller yasayla belirlenmişti. Yaşlı Düşes'in "Yoksulların tatille ne ilgisi var ki? Çalışmalılar," dediğini hatırlıyorum. İnsanlar bugün daha az samimi, ancak bu duygu hâlâ devam ediyor ve ekonomik kargaşamızın büyük bir kısmının sebebi de bu.

Bir an için iş ahlakını dürüstçe, batıl inançlara kapılmadan ele alalım. Her insan, yaşamı boyunca insan emeğinin belirli bir miktarını tüketir. Emek vermenin genellikle tatsız olduğunu varsaysak bile, bir insanın ürettiğinden fazlasını tüketmesi adaletsizdir. Elbette, örneğin bir doktor olarak, mal yerine hizmet üretebilir; ancak yiyecek ve barınma karşılığında bir şey sağlamalıdır. Bu bağlamda, emek yükümlülüğü kabul edilmelidir, ancak yalnızca bu ölçüde.

Savaştan sonra, insanları savaş ve mühimmat işçiliği için özgürleştirmek amacıyla kurulan bilimsel örgütlenme korunup haftalık çalışma saatleri dörde indirilseydi, her şey yoluna girecekti. Oysa eski kaos yeniden canlanıyor, çalışması gerekenler fazla mesai yapmaya zorlanıyor, geri kalanlar ise işsiz olarak açlığa terk ediliyor.

Neden mi? Çünkü iş bir görevdir ve bir insan ücretini ürettiğiyle değil, ısrarlı çalışmasından yansıyan erdemiyle orantılı olarak almalıdır.

Bu, Köle Devleti'nin ahlak anlayışıdır ve yaratıldığı koşullara hiç benzemeyen koşullarda uygulanır. Sonuçların feci olması şaşırtıcı değildir. Bir örneği ele alalım. Diyelim ki, belirli bir noktada, belirli sayıda insan iğne üretiminde istihdam ediliyor.

Dünyanın ihtiyaç duyduğu kadar iğne üretiyorlar, diyelim ki günde sekiz saat çalışıyorlar. Birisi, aynı sayıda insanın iki kat daha fazla iğne üretmesini sağlayan bir icat yapıyor: iğneler zaten o kadar ucuz ki, daha düşük fiyata daha fazlasının satın alınması pek olası değil. Makul bir dünyada, iğne üretimindeki herkes sekiz saat yerine dört saat çalışır ve her şey eskisi gibi devam ederdi. Ancak gerçek dünyada, bu moral bozucu olarak kabul edilirdi. İnsanlar sekiz saat çalışmaya devam eder, çok fazla iğne üretilir, bazı işverenler iflas eder ve daha önce iğne üretiminde çalışan insanların yarısı işsiz kalır. Sonuç olarak, boş zaman miktarı ikinci senaryodakiyle aynıdır, ancak insanların yarısı tamamen boşta kalırken, yarısı da çok fazla çalışmaya devam eder. Bu şekilde, kaçınılmaz boş zamanın evrensel bir mutluluk kaynağı olması yerine her yerde acıya yol açması sağlanıyor. Bundan daha mantıksız bir şey düşünülebilir mi?

Fakirlerin boş zamanlarının olması gerektiği fikri, zenginler için her zaman şok edici olmuştur. İngiltere'de, 19. yüzyılın başlarında, bir erkeğin normal çalışma saati on beş saatti; çocuklar bazen aynı kadar çalışırdı ve günde on iki saat çalışmaları çok yaygındı. İş burnunu sokağa dükkanlar, bu saatlerin çok uzun olabileceğini öne sürdüklerinde, çalışmanın yetişkinleri içki içmekten, çocukları da yaramazlık yapmaktan alıkoyduğu söylenirdi. Ben çocukken, kasabalardaki emekçilerin oy kullanma hakkını kazanmasından kısa bir süre sonra, üst sınıflarda büyük bir tiksintiye yol açan bazı resmi tatiller yasayla belirlenmişti. Yaşlı Düşes'in "Yoksulların tatille ne ilgisi var ki? Çalışmalılar," dediğini hatırlıyorum. İnsanlar bugün daha az samimi, ancak bu duygu hâlâ devam ediyor ve ekonomik kargaşamızın büyük bir kısmının sebebi de bu.

Bir an için iş ahlakını dürüstçe, batıl inançlara kapılmadan ele alalım. Her insan, yaşamı boyunca insan emeğinin belirli bir miktarını tüketir. Emek vermenin genellikle tatsız olduğunu varsaysak bile, bir insanın ürettiğinden fazlasını tüketmesi adaletsizdir. Elbette, örneğin bir doktor olarak, mal yerine hizmet üretebilir; ancak yiyecek ve barınma karşılığında bir şey sağlamalıdır. Bu bağlamda, emek yükümlülüğü kabul edilmelidir, ancak yalnızca bu ölçüde.

BİRLİKTE

Yazıları

Tembelliğe Övgü - 2

Bertrand Russell

SSCB dışındaki tüm modern toplumlarda, yani miras yoluyla para kazananlar ve zengin bir aileden evlenenlerin çoğu, bu asgari iş miktarından bile kaçınıyor. Bu insanların boşta kalmalarına izin verilmesinin, ücretli çalışanların aşırı çalışmasının veya aç kalmasının beklenmesi kadar zararlı olduğunu düşünmüyorum.

Sıradan bir günlük işçi günde dört saat çalışsaydı, herkese yetecek kadar olurdu ve işsizlik diye bir şey olmazdı – belli ve oldukça mütevazı bir düzeyde sağduyulu bir örgütlenme varsayıldığında. Bu fikir, hali vakti yerinde olanlar için şok edicidir, çünkü yoksulların bu kadar boş zamanla ne yapacaklarını bilemeyeceklerine inanırlar. Amerika'da insanlar, geçimleri iyi olsa bile fazla mesai yaparlar; bu insanlar, işsizliğin korkunç cezası dışında, günlük işçilerin boş zaman geçirmesi fikrinden doğal olarak tiksindir; hatta oğullarında bile boş zaman istemezler. Garip bir şekilde, oğullarının medeniyete ayıracak zamanları kalmayacak kadar çok çalışmasını isterken, işsiz eşlerine ve kızlarına aldırış etmezler. Aristokrat toplumda her iki cinsiyeti de kapsayan işe yaramazlığa duyulan züppe hayranlık, plütokrasilerde yalnızca kadınlarla sınırlıdır; ancak bu, onu sağduyu açısından daha kabul edilebilir kılmaz.

Boş zamanın akıllıca kullanımı, kabul edilmelidir ki, medeniyet ve eğitimin bir ürünüdür. Hayatı boyunca fazla mesai yapmış bir insan, aniden boş kalırsa sıkılır. Ancak hatırı sayılır miktarda boş zamanı olmayan bir insan, en güzel şeylerin çoğundan mahrum kalır. Artık nüfusun çoğunluğunun bu yoksunluktan muzdarip olması için hiçbir sebep yok; sadece, genellikle başkalarının pahasına olan aptalca bir çilecilik, artık ihtiyaç kalmadığı halde bizi aşırı çalışmaya devam etmeye itiyor.

Rusya'da iktidarı kontrol eden yeni doktrinin pek çok yönü Batı'nın geleneksel öğretilerinden farklı olsa da, tamamen aynı olan bazı noktalar da var.

Egemen sınıfların, özellikle de emeğin onuru konusunda eğitim propagandası yapanların tutumu, dünyadaki egemen sınıfların "şerefli yoksullar" dedikleri kesimlere her zaman vaaz ettikleri tutumla neredeyse aynı. Çalışkanlık, ölçülülük, uzak gelecekte ilerleme uğruna fazla mesai yapma isteği, hatta otoriteye boyun eğme, hepsi yeniden ortaya çıkıyor; üstelik otorite hâlâ Evrenin Efendisi'nin iradesini temsil ediyor; ancak o artık yeni bir isimle, Diyalektik Materyalizm adıyla anılıyor.

Rusya'da proletaryanın zaferi, bazı diğer ülkelerdeki feministlerin zaferiyle paralellik göstermektedir. Yüzyıllar boyunca erkekler, kadınların üstün kutsallığını kabul etmiş ve kutsallığın güçten daha arzu edilir olduğunu savunarak onları aşağı konumlarından dolayı teselli etmişlerdir. Sonunda feministler her ikisini de istediklerine karar verdiler, çünkü aralarındaki öncüler, erkeklerin erdemin arzu edilirliliği hakkında onlara söylediği her şeye inanıyor, ancak siyasi gücün değersizliği hakkında kendilerine söylenen hiçbir şeye inanmıyordu. Rusya'da da el emeği konusunda benzer bir şey yaşandı.

Yüzyıllar boyunca zenginler ve dalkavukları "onurlu emeği" öven yazılar yazmış, sade yaşamı övmüş, fakirlerin cennete girme olasılığının zenginlerden çok daha yüksek olduğunu öğreten bir din yaymış ve genel olarak işçilere, tıpkı erkeklerin kadınları cinsel kölelikten özel bir soyluluk kazandıklarına inandırmaya çalıştıkları gibi, maddenin uzaydaki konumunu değiştirmenin özel bir soyluluk olduğuna inandırmaya çalışmışlardır. Rusya'da, el emeğinin mükemmelliği hakkındaki tüm bu öğretiler ciddiye alınmış ve bu da işçinin herkesten daha fazla yüceltilmesine yol açmıştır.

Bunlar özünde eski çağrılardır, ancak eski ihtiyaçlardan dolayı değil: özel görevler için grevcilere duyulan ihtiyaçtan dolayı ortaya atılmışlardır. El emeği, gençlere sunulan bir idealdir ve her türlü etik eğitimin temelini oluşturur.

Bu noktada, belki de mesele iyi niyet meselesidir. Doğal kaynaklarla dolu büyük bir ülke, kalkınmayı bekliyor ve çok az krediyle geliştirilmesi gerekiyor. Bu gibi durumlarda sıkı çalışma şart ve büyük ödülleri getirmesi muhtemel. Peki ya herkesin fazla mesai yapmadan rahat edebileceği noktaya gelindiğinde ne olacak?

Batı'da bu sorunla çeşitli yollarla başa çıkıyoruz. Ekonomik adalet için hiçbir girişimde bulunmuyoruz, böylece toplam üretimin büyük bir kısmı nüfusun küçük bir azınlığına gidiyor ve bunların çoğu hiç çalışmıyor. Üretim üzerinde hiçbir merkezi kontrolümüz olmadığı için, çok sayıda istenmeyen şey üretiyoruz. Çalışan nüfusun büyük bir yüzdesini işsiz bırakıyoruz, çünkü onların hareketsizliğini başkalarını fazla mesai yaptırarak telafi ediyoruz. Tüm bu yöntemler yetersiz kaldığında, çok sayıda insanın patlayıcı üretmesine ve çok sayıda başka insanın da bu patlayıcıları patlatmasına neden olan savaşlar çıkıyor; sanki havai fişekleri yeni keşfetmiş çocuklarmışız gibi. Tüm bu yöntemleri birleştirerek, zorlukla da olsa, ortalama insanın büyük miktarda ağır iş gücüyle uğraşması gerektiği fikrini sürdürmeyi başarıyoruz.

Rusya'da, daha fazla ekonomik adalet ve üretimin merkezi kontrolü sayesinde, sorun farklı bir şekilde çözülmek zorunda kalacak. Makul bir çözüm, herkesin temel ihtiyaçları ve konforu sağlanır sağlanmaz, çalışma saatlerinin kademeli olarak azaltılması ve halkın her aşamada daha fazla boş zaman mı yoksa daha fazla mal mı istediğine karar vermesine olanak sağlanması olacaktır. Ancak, sıkı çalışmanın yüce erdemini öğrettikten sonra, yetkililerin bol boş zaman ve az iş olan bir cenneti nasıl hedefleyebileceklerini anlamak zor. Gelecekteki üretkenlik için mevcut boş zamanın feda edilmesi gereken yeni planlar bulmaları daha olası görünüyor.

Geçenlerde Rus mühendislerin Kara Denizi üzerine bir baraj inşa ederek Beyaz Deniz'i ve kuzey Sibiryaya kıyılarını ısıtmak için önerdiği dahiyane bir planı okudum. Hayranlık uyandıran bir proje, ancak muhtemelen proleter konforu nesiller boyunca erteleyecek ve emeğin asaleti Arktik'in buz tarlalarında ve kar fırtınalarında kendini gösterecek.

Böyle bir şey gerçekleşirse, bu, sıkı çalışmanın erdemini, artık ihtiyaç duyulmayan bir duruma ulaşmak için bir araç olarak değil, kendi başına bir amaç olarak görmenin sonucu olacaktır.

Gerçek şu ki, maddeyi hareket ettirmek, varoluşumuz için bir ölçüde gerekli olsa da, açıkça insan yaşamının amaçlarından biri değildir. Öyle olsaydı, her inşaat işçisini Shakespeare'den üstün görürdük. Bu konuda iki nedenden dolayı yanılgıya düştük. Birincisi, zenginleri binlerce yıldır çalışmanın onurunu vaaz ederken bu konuda kendilerini onursuzlaştırmaya iten yoksulları mutlu etme ihtiyacıdır. Diğeri ise, bize yeryüzünde gerçekleştirebileceğimiz şaşırtıcı derecede akıllıca değişikliklerin tadını çıkarmamızı sağlayan makinede yeni keşfedilen hazdır. Bu amaçların hiçbirisi gerçek işçiler üzerinde pek bir etki yaratmaz. Ona hayatındaki en iyi şeyin ne olduğunu sorsanız, muhtemelen "El emeğiyle çalışmanın tadını çıkarıyorum çünkü bana en asil insan görevini yerine getiriyormuşum gibi hissettiriyor ve insanın gezegenini ne kadar değiştirebileceğini düşünmeyi seviyorum. Vücudumun dinlenme dönemlerine ihtiyacı olduğu ve bunları elimden geldiğince sürdürmem gerektiği doğru, ama sabah olup da tatmin duygusunu sağlayan işe geri dönebildiğim kadar mutlu olamam." demeyecektir. Hiçbir işçinin böyle bir şey söylediğini duymadım. Çalışmayı, olması gerektiği gibi, hayatta kalmanın gerekli bir yolu olarak görüyorlar ve boş zamanlarından keyif alıyorlar.

Biraz boş zamanın keyifli olduğu söylenir, ancak insanlar yirmi dört saatten sadece dört saat çalışsalar günlerini nasıl dolduracaklarını bilemezlerdi. Bu, modern dünya için geçerli olduğu ölçüde, aynı zamanda medeniyetimizin de bir kınamasıdır; daha önceki hiçbir dönemde doğru olmazdı. Eskiden, verimlilik kültü tarafından bir ölçüde bastırılmış, kaygısızca eğlenme ve oyun oynama kapasitesi vardı. Modern insan, her şeyin başka bir şey uğruna yapılması gerektiğini, asla şeylerin kendisi için yapılmaması gerektiğini düşünür. Örneğin, ciddi düşünen kişiler sürekli olarak sinemaya gitme alışkanlığını kınar ve gençleri suça sürüklediğini söylerler.

Ancak bir filmin yapımında harcanan tüm emek saygıdeğerdir, çünkü bir iştir ve maddi kazanç sağlar. Arzu edilen faaliyetlerin kâr getiren faaliyetler olduğu fikri her şeyi altüst etmiştir. Size et sağlayan kasap ve size ekmek sağlayan fırıncı övgüye değerdir, çünkü para kazanırlar; Ancak size sağladıkları yiyeceklerden aldığınız keyif, yalnızca çalışmanız için güç kazanmak amacıyla yemediğiniz sürece hiçbir öneme sahip değildir. Kabaca söylemek gerekirse, para kazanmak iyi, para harcamak kötü kabul edilir. Bunların aynı işlemin iki tarafı olduğu göz önüne alındığında, bu saçma hale gelir; anahtarların iyi, anahtar deliklerinin kötü olduğunu söylemek de aynı derecede mümkündür. Malların üretiminde bulunabilecek her türlü değer, tamamen tüketimlerinden elde edilen avantaja bağlanmalıdır. Toplumumuzda birey, kâr için çalışır; ancak çalışmasının toplumsal anlamı, ürettiği şeyin tüketiminde yatar.

Üretimin bireysel ve toplumsal anlamı arasındaki bu uçurum, kâr elde etmenin üretim için teşvik olduğu bir dünyada insanların net düşünmesini zorlaştırır. Üretim hakkında çok fazla, tüketim hakkında ise çok az düşünüyoruz. Bunun bir sonucu, hazzı ve basit mutluluğa çok az önem vermemiz ve üretimi, tüketiciye verdiği tatmine göre değerlendirmememizdir.

Çalışma gününün dört saate indirilmesini önerdiğimde, kalan tüm zamanın tamamen önemsiz uğraşlarla geçirilmesi gerektiğini savunmuyorum. Dört saatlik çalışma gününün insana yaşamın temel ihtiyaçlarını ve konforunu sağlaması ve kalan zamanın da insana uygun gördüğü şekilde kullanması için sunulması gerektiğini savunuyorum. Böyle bir sosyal sistemin temel bileşenlerinden biri, eğitimin mevcut alışılmışın ötesine taşınması ve kısmen de insanın akıllıca boş vakit geçirmesini sağlayacak eğilimlerin oluşturulmasını hedeflemesidir. Esas olarak "incelikli" olarak kabul edilebilecek türden şeyleri kastetmiyorum. Köylü dansları, ücra kırsal alanlar dışında yok olmuştur, ancak onları besleyen teşvikler insan doğasında hâlâ mevcut olmalıdır. Kent nüfusunun zevkleri büyük ölçüde edilgen hale gelmiştir: sinemaya gitmek, futbol maçları izlemek, radyo dinlemek vb. Bunun nedeni, aktif enerjilerinin tamamen çalışarak tükenmesidir; daha fazla boş zamanları olsaydı, yine aktif olarak eğlenirlerdi.

Geçmişte, küçük bir boş zaman insanları sınıfı ve daha büyük bir işçi sınıfı vardı. Boş zaman insanları sınıfı, toplumsal adalette hiçbir temeli olmayan avantajlardan yararlanıyordu; bu durum onu kaçınılmaz olarak baskıcı ve duyarsız kılıyor ve ayrıcalıklarını meşrulaştırmak için teoriler icat etmesine yol açıyordu. Bu gerçekler, mükemmelliğini büyük ölçüde azalttı, ancak bu kusuruna rağmen medeniyet dediğimiz şeye neredeyse her açıdan katkıda bulundu. Sanatları geliştirdi ve bilimleri keşfetti; kitaplar yazdı, felsefeyi icat etti ve toplumsal ilişkileri geliştirdi. Boş zaman insanları sınıfı olmasaydı, insanlık asla barbarlıktan kurtulamazdı.

Ancak boş zaman sınıfının yöntemleri olağanüstü derecede israfçıydı. Sınıfın hiçbir üyesine çalışkan olmayı öğretmek gerekmiyordu ve sınıfın tamamı pek zeki değildi. Sınıf bir Darwin yaratmış olabilirdi, ancak tilki avlamaktan ve kaçak avcılarını cezalandırmaktan daha zeki bir şey düşünmemiş on binlerce taşralı beyefendisi olmalıydı. Üniversiteler artık boş zaman sınıfının tesadüfen ve yan ürün olarak mümkün kıldığı şeyler için daha sistematik bir düzenleme yapmalı. Bu büyük bir gelişme, ancak bazı dezavantajları da var. Üniversite hayatı dünyanın geri kalanındaki hayattan o kadar farklı ki, akademik çevrelerde yaşayanlar genellikle sıradan insanların meşguliyetlerinden ve sorunlarından habersizler; dahası, kendilerini ifade etme biçimleri genellikle fikirlerinin genel halk üzerinde olması gereken etkiden mahrum kalmasına neden oluyor. Bir diğer dezavantaj ise, üniversite çalışmalarının o kadar organize edilmiş olması ki, özgün bir araştırma alanı düşünen birinin cesaretinin kırılması muhtemel.

Akademik kurumlar yararlı olsalar da, duvarlarının dışında herkesin faydasız uğraşlarla meşgul olduğu bir dünyada, medeniyetin çıkarlarının bekçileri olmakta yetersiz kalmaktadırlar.

Kimsenin günde dört saatten fazla çalışmaya zorlanmadığı bir dünyada, bilimsel merakı olan her insan bu merakını giderebilecek ve her ressam, resimlerinin kalitesi ne olursa olsun, aç kalmadan resim yapabilecek. Genç yazarlar, anıtsal eserler için gerekli ekonomik bağımsızlığı kazanma amacıyla sansasyonel saçmalıklarla dikkat çekmek zorunda kalmayacaklar; çünkü zamanı geldiğinde hem zevklerini hem de yeteneklerini kaybedecekler. Mesleklerinde ekonomi veya kamu yönetiminin herhangi bir yönüyle ilgilenen kişiler, üniversite ekonomistlerinin çalışmalarını gerçeklikten yoksun bırakan akademik yabancılaşıma olmadan fikirlerini geliştirebilecekler. Sağlık çalışanları tıp alanındaki gelişmeleri öğrenmek için zaman bulacak, öğretmenler gençliklerinde öğrendikleri ve sonradan yanlış olduğu ortaya çıkan alışılmış yöntemleri öğretmek için uğraşmak zorunda kalmayacaklar.

Her şeyden önce, hayatta yıpranmış sinirler, yorgunluk ve hazımsızlık yerine mutluluk ve keyif olacak. Boş zamanı bir zevke dönüştürmek için gerekli çalışma yeterli olacak, ancak bitkinliğe neden olacak kadar aşırı olmayacak.

İnsanlar boş zamanlarında yorulmayacakları için, yalnızca edilgen ve sıradan eğlencelere ihtiyaç duymayacaklar. En azından yüzde biri, mesleki işlerine ayırmadıkları zamanı muhtemelen kamusal öneme sahip uğraşlara ayıracak ve hayatta kalmaları bu uğraşlara bağlı olmayacağı için özgünlükleri sınırlanmayacak ve eski bilgelerin koyduğu standartlara uymak zorunda kalmayacaklar.

Ancak boş zamanın avantajları bu istisnai durumların çok ötesine uzanacak. Mutlu bir yaşam fırsatına sahip olan sıradan erkekler ve kadınlar daha nazik, daha az yargılayıcı ve başkalarına şüpheyle bakmaya daha az meyilli olacaklar.

Savaş arzusu, kısmen bu nedenle, kısmen de herkesin uzun ve sıkı çalışmasını gerektirdiği için ortadan kalkacak. İyi huyluluk, tüm ahlaki nitelikler arasında dünyanın en çok ihtiyaç duyduğu şeydir ve iyi huyluluk, zahmetli ve mücadele dolu bir hayatın değil, rahatlık ve güvenin sonucudur.

Modern üretim yöntemleri bize herkes için rahatlık ve güven olanağı sağladı; bunun yerine, bazılarını aşırı çalıştırıp bazılarını aç bırakmayı tercih ettik.

Şimdiye kadar, makineleşmeden önceki kadar güçlü bir şekilde devam ettik; bu konuda mantıksız davrandık, ancak sonsuza dek mantıksız davranmamız için hiçbir sebep yok.

TOPLUM VE TASARIM

YAZILARI

WILLIAM MORRIS

TOPLUM VE TASARIM

YAZILARI

WILLIAM MORRIS

TOPLUM VE TASARIM

YAZILARI

WILLIAM MORRIS

TOPLUM VE TASARIM

YAZILARI

WILLIAM MORRIS

KÜLTÜREL

TEORİYE GİRİŞ

WALTER BENJAMİN

KÜLTÜREL

TEORİYE GİRİŞ

WALTER BENJAMİN

KÜLTÜREL

TEORİYE GİRİŞ

WALTER BENJAMİN

KÜLTÜREL

TEORİYE GİRİŞ

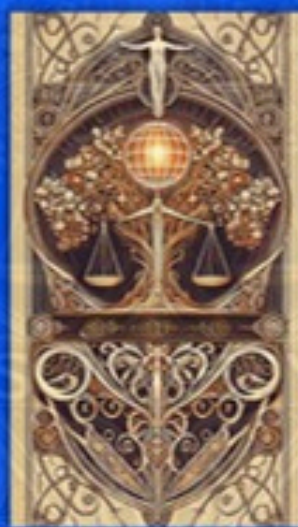
WALTER BENJAMİN

Eğitim ve Bilim için
BİRLİKTE

Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE

Tarih ve Toplum için
BİRLİKTE

Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE

